Eesti–Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Avalik arutelu 23.09.2026 MS Teamsis

Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium

elering

SKEPAST & PUHKIM

Päevakava

- Sissejuhatus
- Ülevaade eelistuse kujunemisest
- Laekunud ettepanekutest ja vastustest
- Mis saab edasi?
- Küsimused ja arutelu

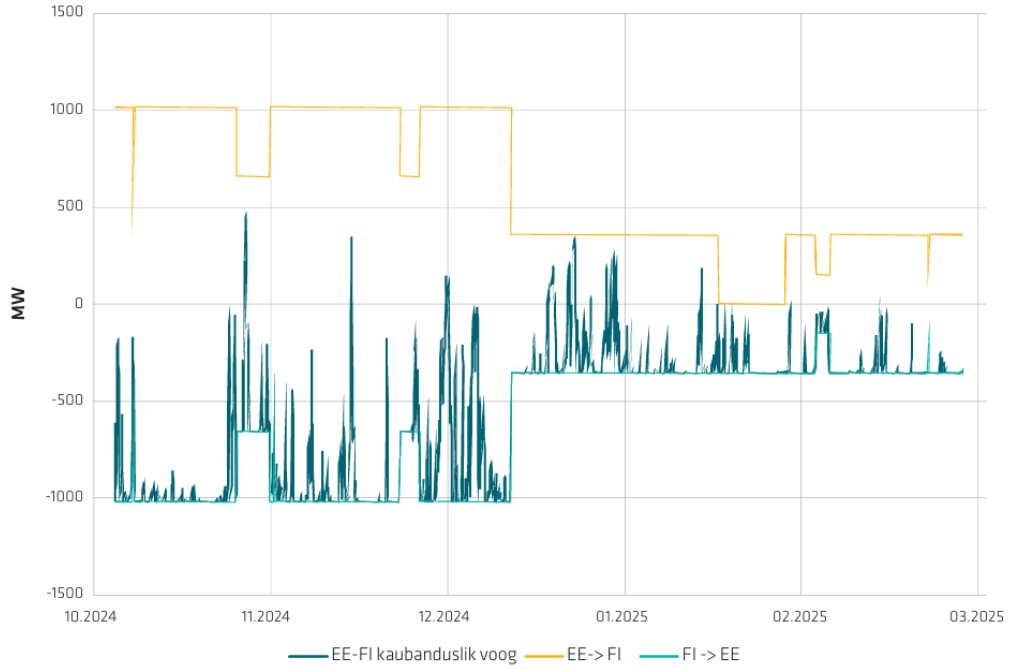
Riigi eriplaneeringu eesmärk

- Eesmärk on kavandada Eesti-Läti IV elektriühenduse **Eestis paiknev osa Paide linnast Saaremaa lääneranniku**ni. Lätti edasi kulgeva merekaabli rajamiseks on mereala planeering juba olemas.
- Planeeritakse uus 330 kV õhuliin, maakaablid, merekaablid, alajaamad jm taristu.
- Täiendav ühendus Lätiga tugevdab Eesti, sh Saaremaa ja Lääne-Eesti põhivõrku, võimaldab energiatransporti, parandab varustuskindlust, lubab tarbida ja toota enam elektrit.
- Ühendus panustab riiklike kliimaeesmärkide saavutamisse, kuna võimaldab rohkem taastuvenergiat põhivõrku suunata.
- Huvitatud isik: Elering AS, kes lõpuks taristu välja ehitab.
- Planeering algatati 15.02.2024 https://www.riigiteataja.ee/akt/317022024001

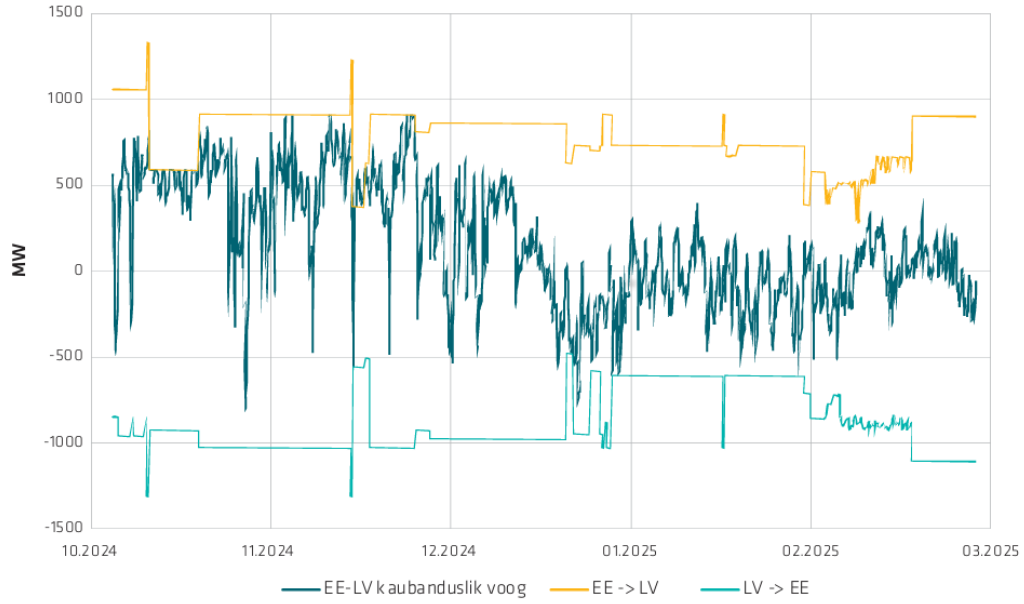
Miks on vaja uusi ühendusi

- Varustuskindluse tagamisel ja elektrikaubanduse võimaldamisel mängivad olulist rolli rahvusvahelised elektriühendused
- Desünkroniseerimise ja taastuvatest allikatest rohkema enegriatootmise tõttu peab elektrivõrk olema tugevam ja

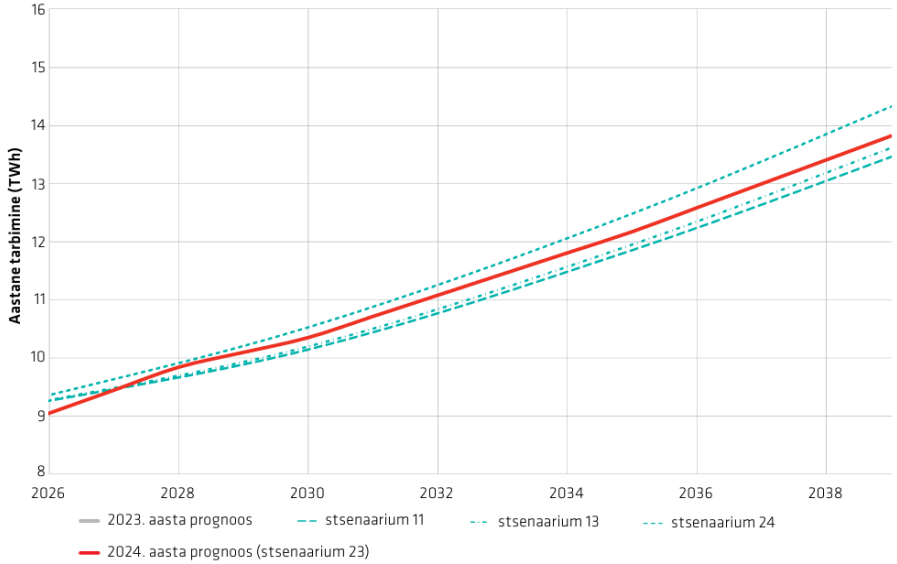
Joonis 3.7.
Eesti-Soome ristlõike võimsusvood 2024.–2025. aasta talveperioodil

Joonis 3.8.
Eesti-Läti ristlõike võimsusvood 2024.–2025. aasta talveperioodil

Joonis 2.18.
Tarbimise prognoosi stsenaariumid

Allikas: Elering varustuskindluse aruanne

Miks algatati sellise alaga planeering?

- Elering, kui ülekandevõrgu operaator on elektrisüsteemi kompetentsikeskus. Teab võrgust kõige rohkem
- REPi ei eelda kogu Eesti analüüsi, vaid asukoha eelvalik tehakse teatud territooriumi ulatuses
- Võimaldab EU kaasrahastusega Lääne-Eesti ja saarte elektrivarustust tugevdada

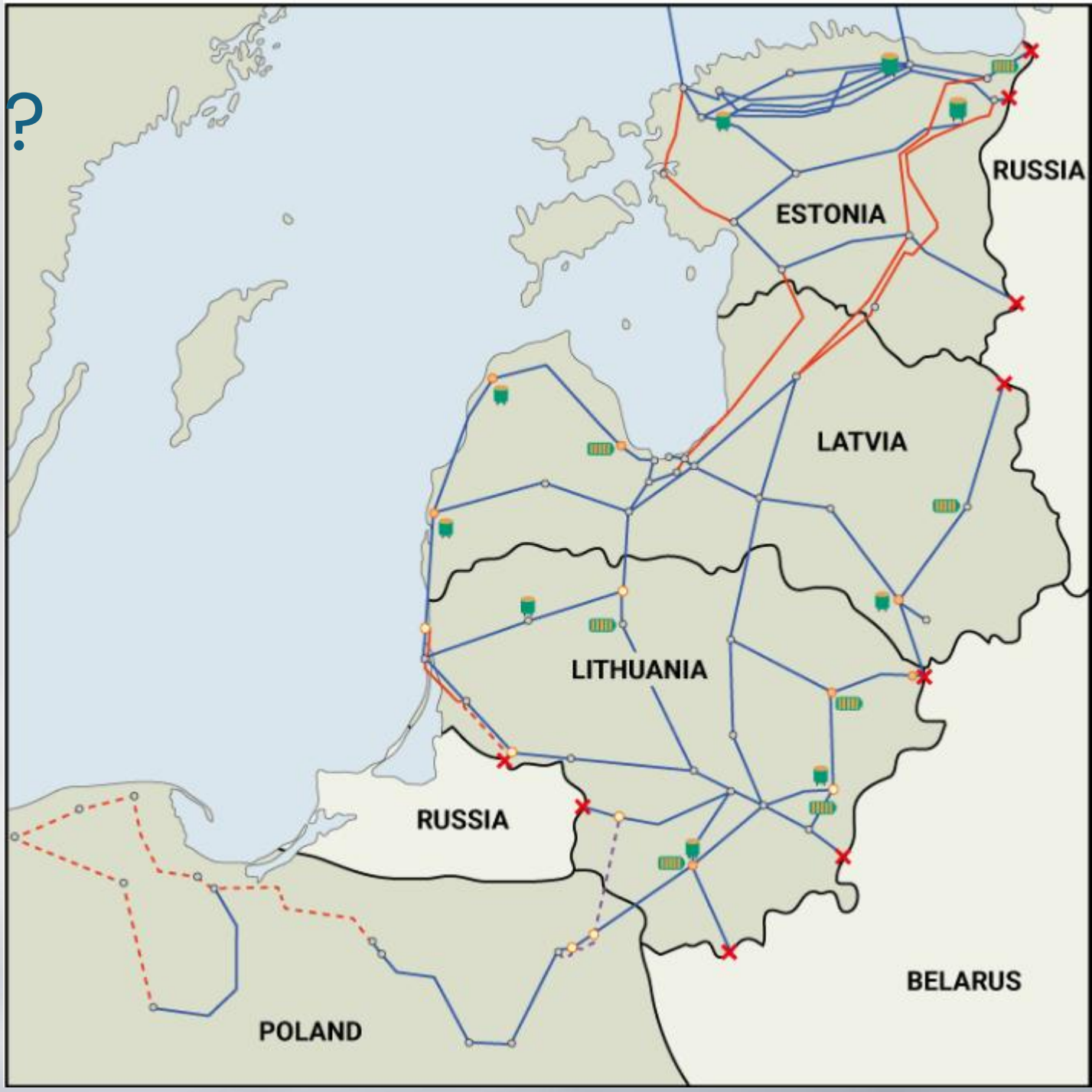

Varustuskindluse ülevaated siin: LINK
Elekrtivõrgu arengukavad siin: LINK

elering

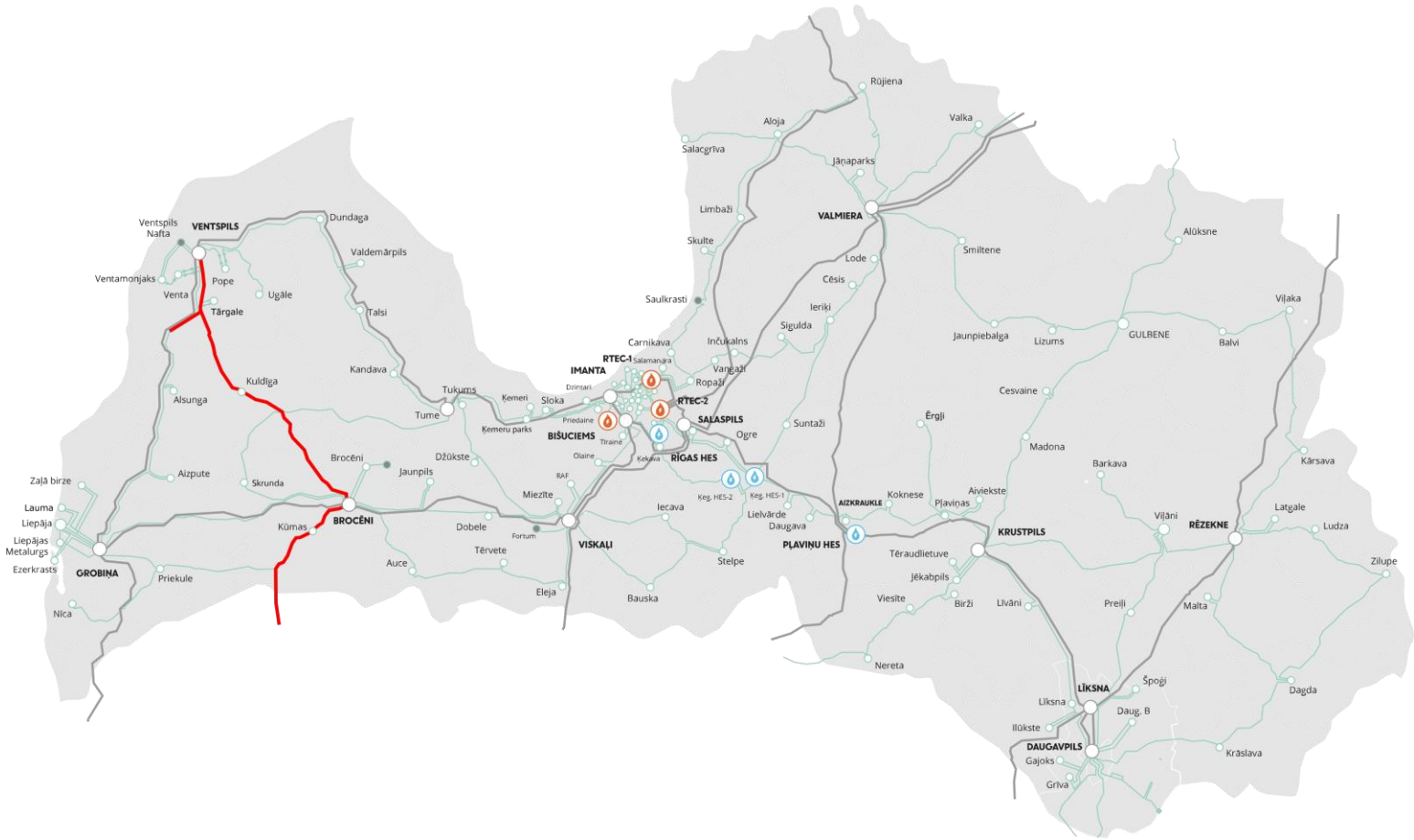
Miks üle Saaremaa?

- Hetkel Läti ja Eesti vahel kolm liini mis ühenduvad kahe alajaamaga, võrk on haavatav.
- Tootmine liikunud ajas idast läände.
- Üle Saaremaa kulgev ühendus on kõige soodsam – selgitus Elektrivõrgu arengukavas punkt 6.2.2
- Saaremaa võrk saab kaks täiendavat ühendust juurde

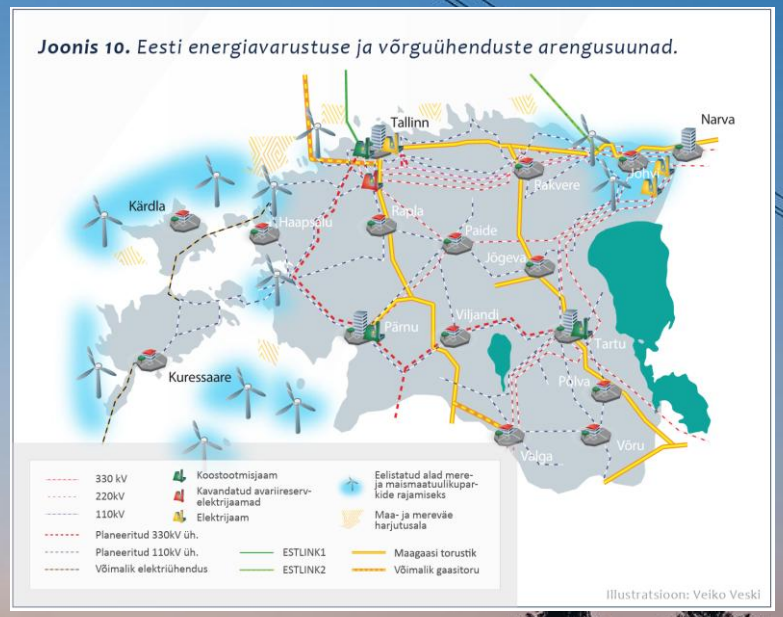
Miks üle Saaremaa?

- Läti võrgus samad probleemid:
  - Tootmine liikunud rohkem läände
  - Olemasolev võrk pole tulevikujaoks piisav
  - Ühendusi vaja läänes
- Samasugune planeering nagu Eestis on Lätis lõpusirgel
- Rohkem infot siin: AST leht

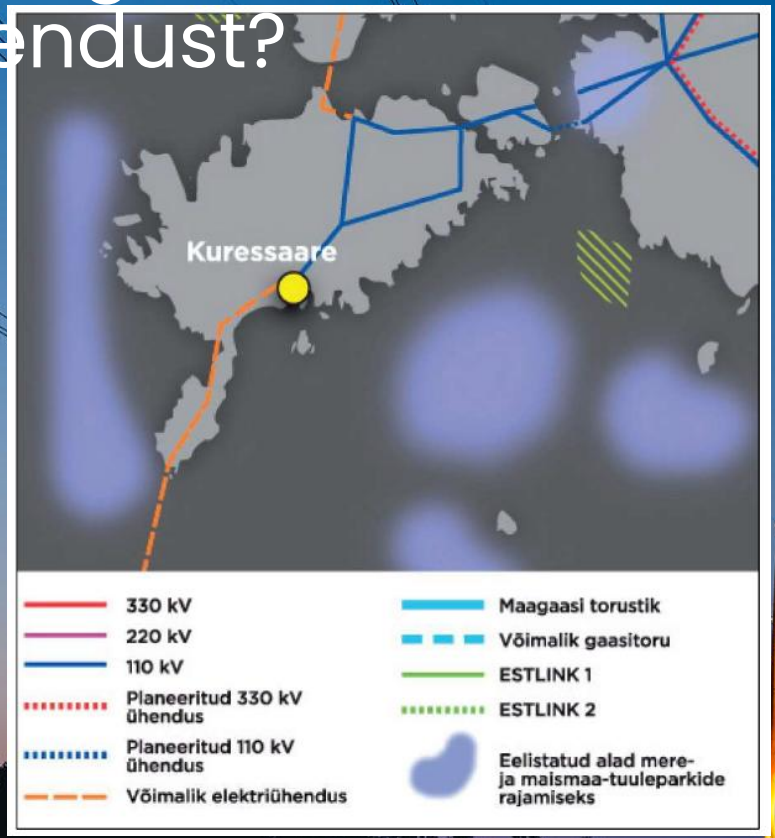

Missugused planeeringudokumendid käsitelvad elektriühendust?

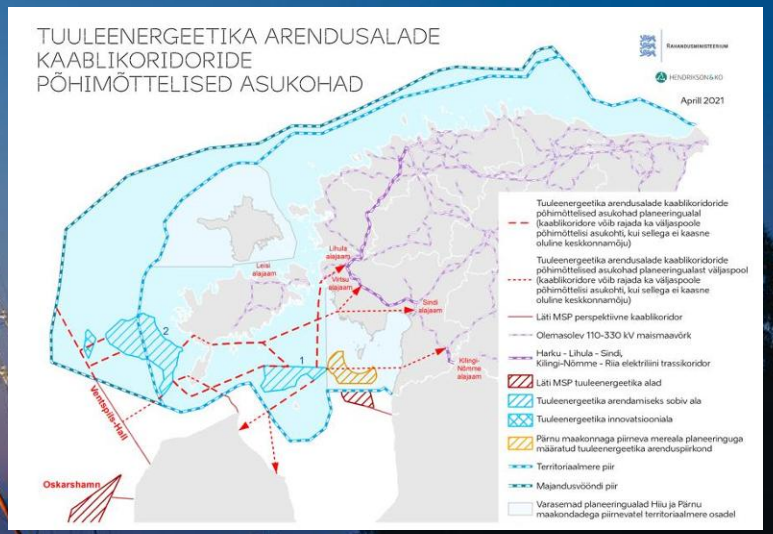
elering

- Üleriigiline planeering "Eesti 2030+"
- kehtestatud Vabariigi Valitsuses 30. augustil 2012

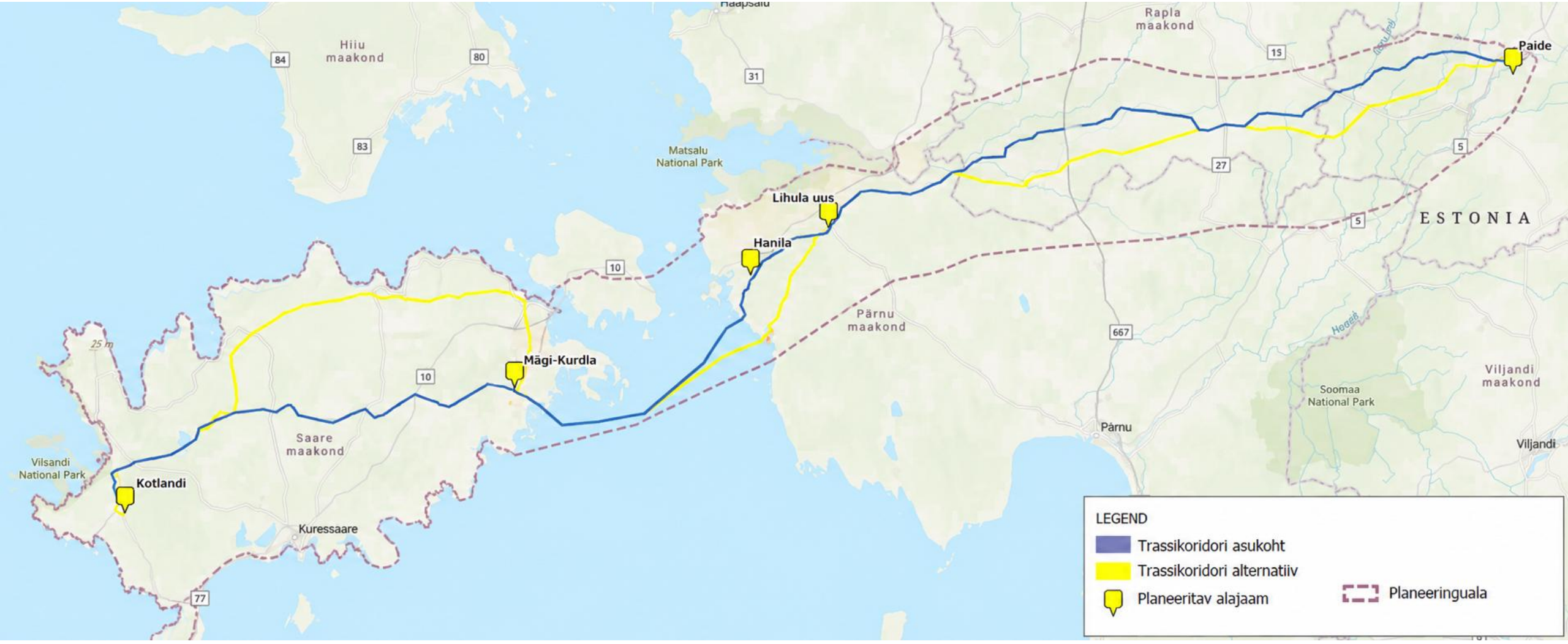

- Saare maakonnaplaneering 2030+
- Käsitleb võimalust, et uus Läti ühendus tuleb üle Saaremaa
- kehtestatud riigihalduse ministri 27.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/94

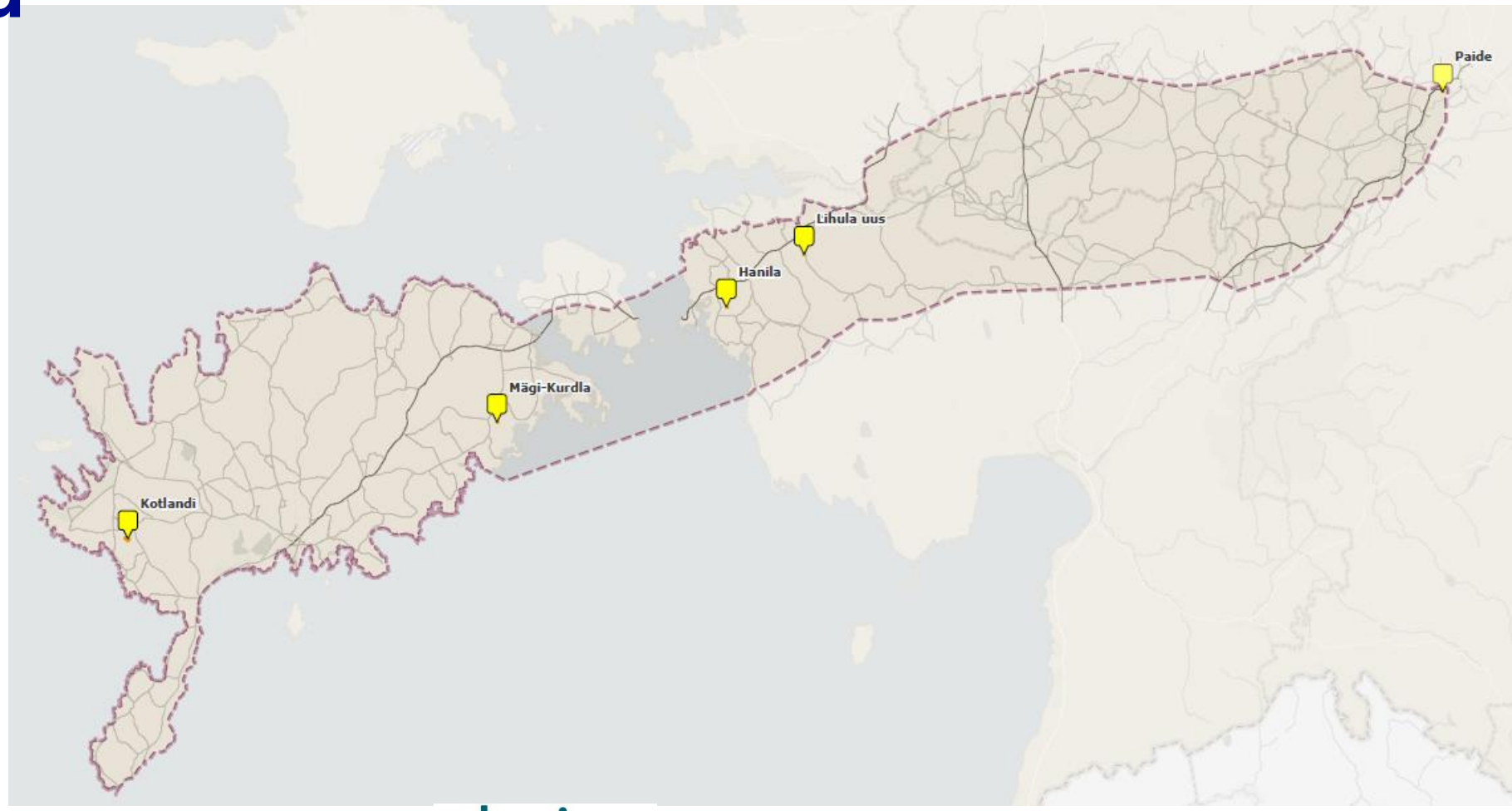
- Eesti merealade planeering
- kehtestatud Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 146, 12. mai 2022

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (1)

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (2) - alajaamad

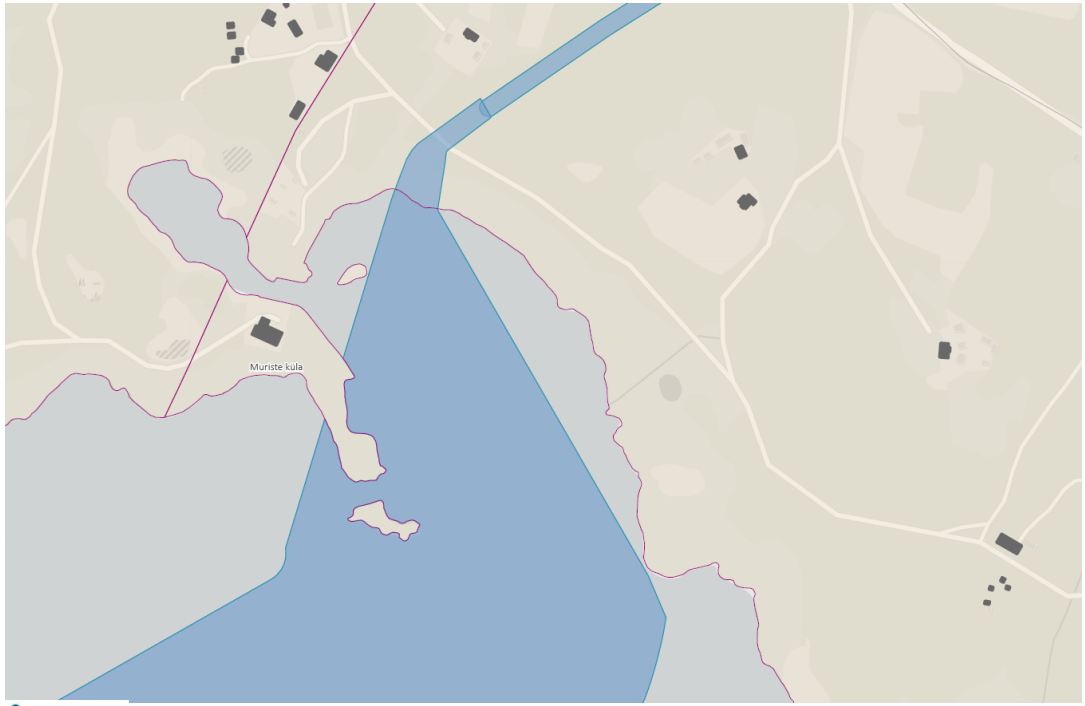
- Kotlandi
- Mägi-Kurdla
- Hanila
- Lihula uus
- Paide (olemasolev)

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (3)

Planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel trassikoridoris tehtud muudatused:

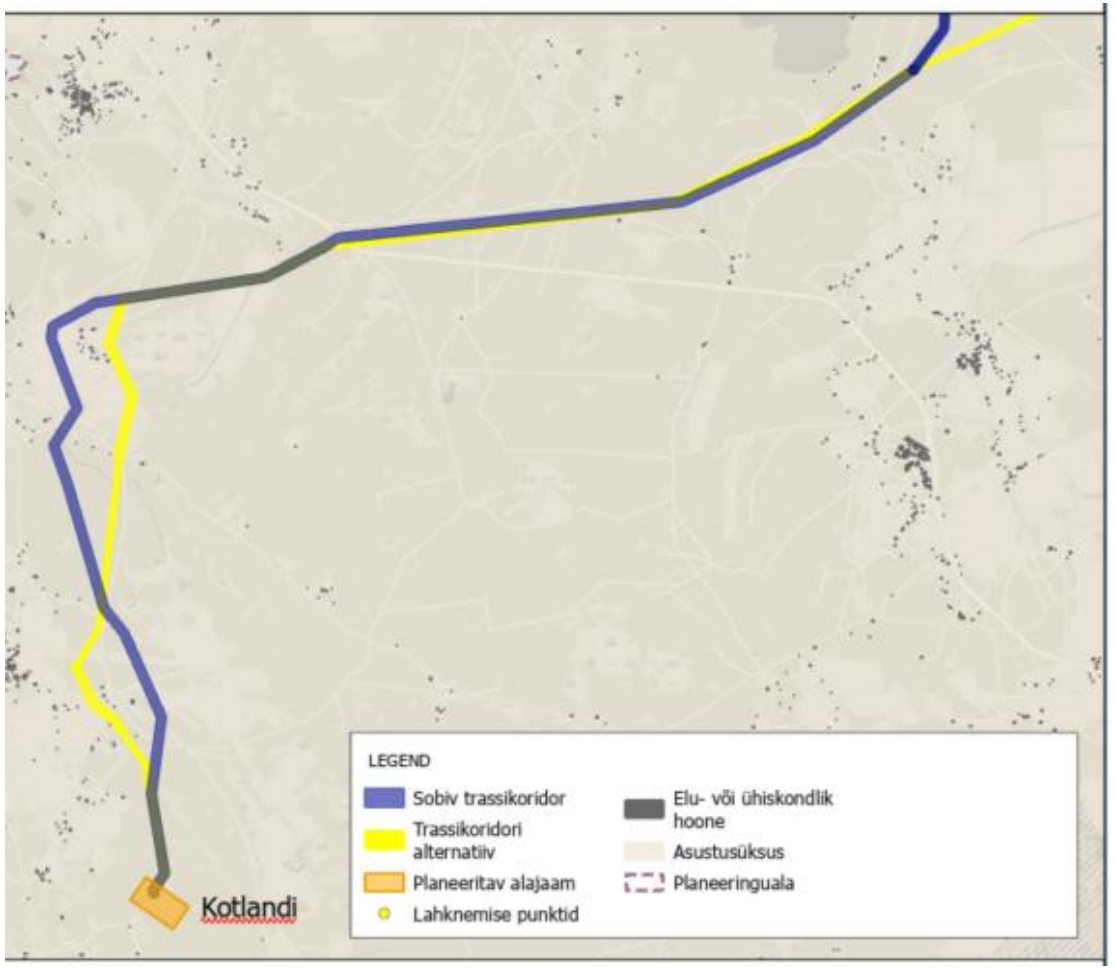
- Merekaabli maismaale tuleku kohtades vähendati trassikoridori laiuse kahandamine eskiisprojekti järgi - vähendab piiranguid maaomandile, kuid jätab kaablile edasisel projekteerimisel ka nihutusruumi. Koridori laius on rannikul erinev ning oleneb veepiirist ja eskiisprojekti lahendusest.

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (4)

Saaremaa läänerannik

- Kotlandi–Paiküla 1–1 (sinine, valdavalt uues koridoris) koridor on eelistatud vaid juhul, kui senine 35 kV õhuliin riputatakse uue liiniga samadele mastidele - väiksem mõju Vedruka küla tundlikele aladele ja asutusele.
- 1-1 koridor avaldab väiksemat mõju maahõivele ning arheoloogiatundlikele aladele, Vedruka külale ja ümbritsevale keskkonnale.

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (5)

Saaremaa keskosast idarannikuni

Majanduslikult soodsam ja lühem trass

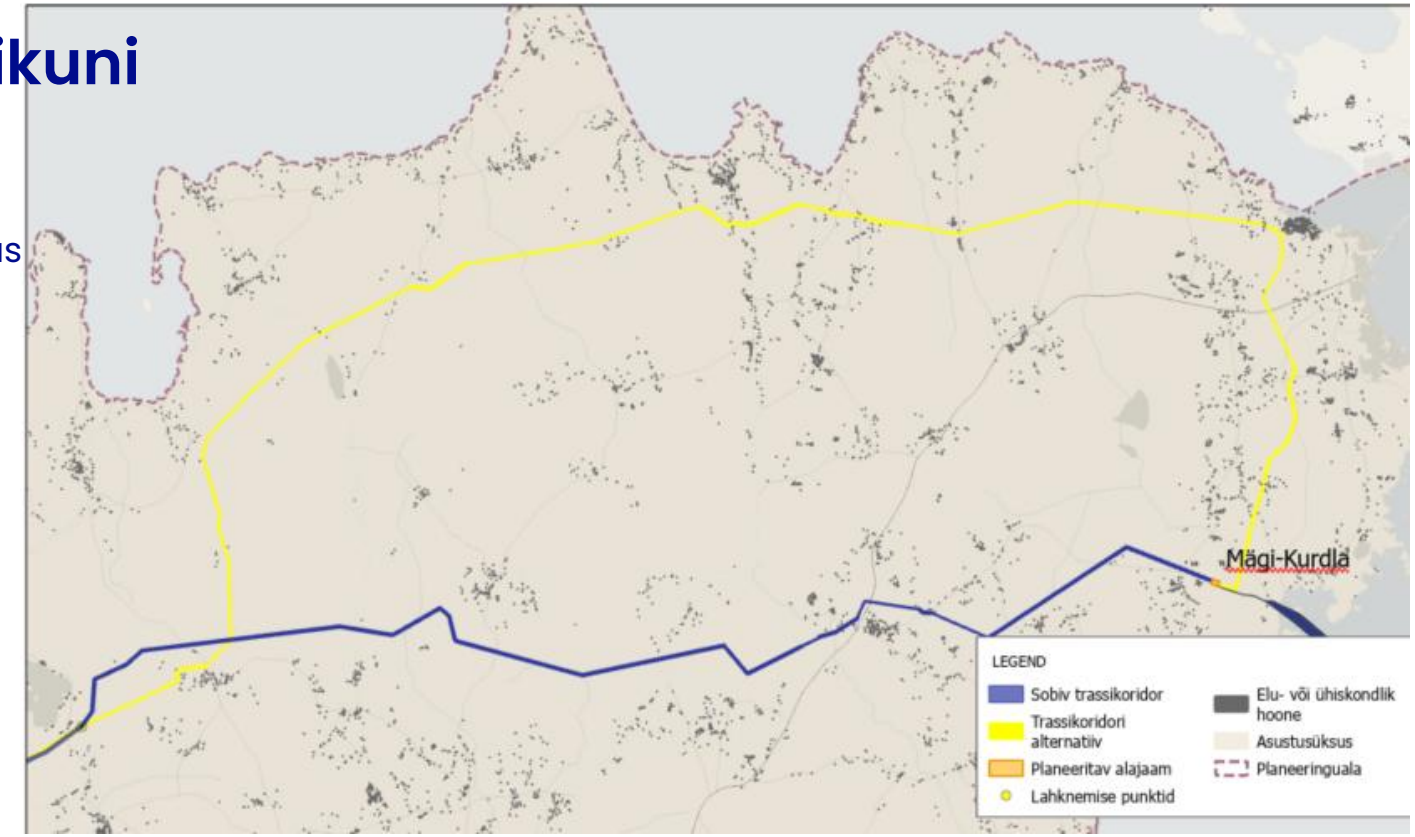
Uus trass on ~ 26 km lühem - väiksem ehitusmaksumus ja soodsam lahendus ka võrgu arendamisel.

Väiksemad riskid seoses olemasoleva võrgu korrastamisega

Vana koridori kasutamine tähendab 110 kV liinide rekonstrueerimist ja ühisriputust - väiksem luhtunud vara ja majanduslik risk.

Keskkonnamõjude seisukohalt eelistatum

Uus trassikoridor on looduskeskkonna vaates vähem konfliktne.

Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium

elering

SKEPAST & PUHKIM

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (6)

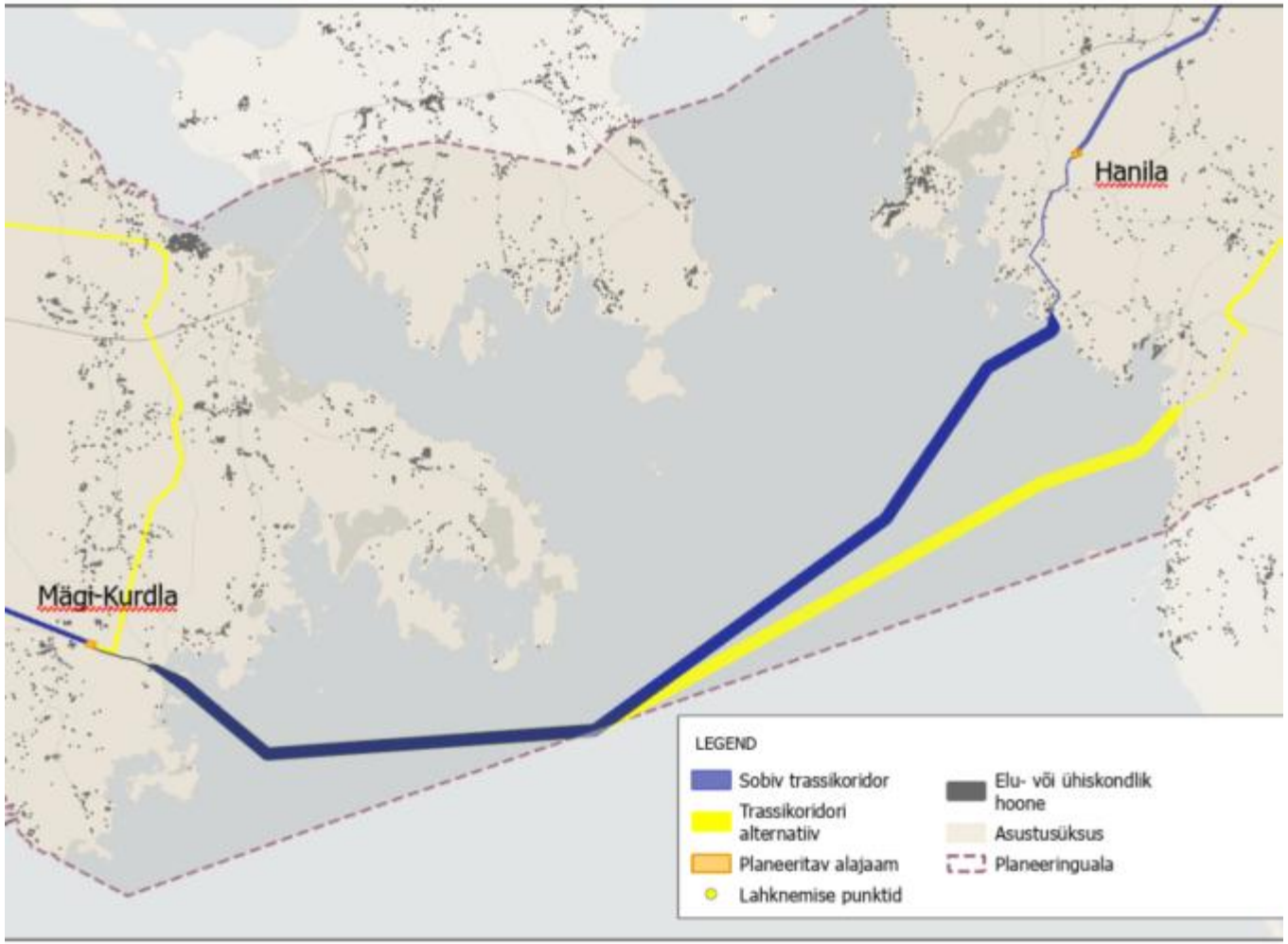
Saaremaa idarannikult mandri lääneranniku

Tehniliselt sobivamad ja lihtsamad geoloogilised tingimused

Väiksem keskkonnamõju meres

Linnustiku mõjude parem arvestamine ja hajutamine

Haakub paremini järgmiste lõikude eelistatud lahendustega

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (7)

Mandri lääneranniku lt Lihula uude alajaama

Tehnilise taristu koondamine ja väiksem ruumiline killustumine

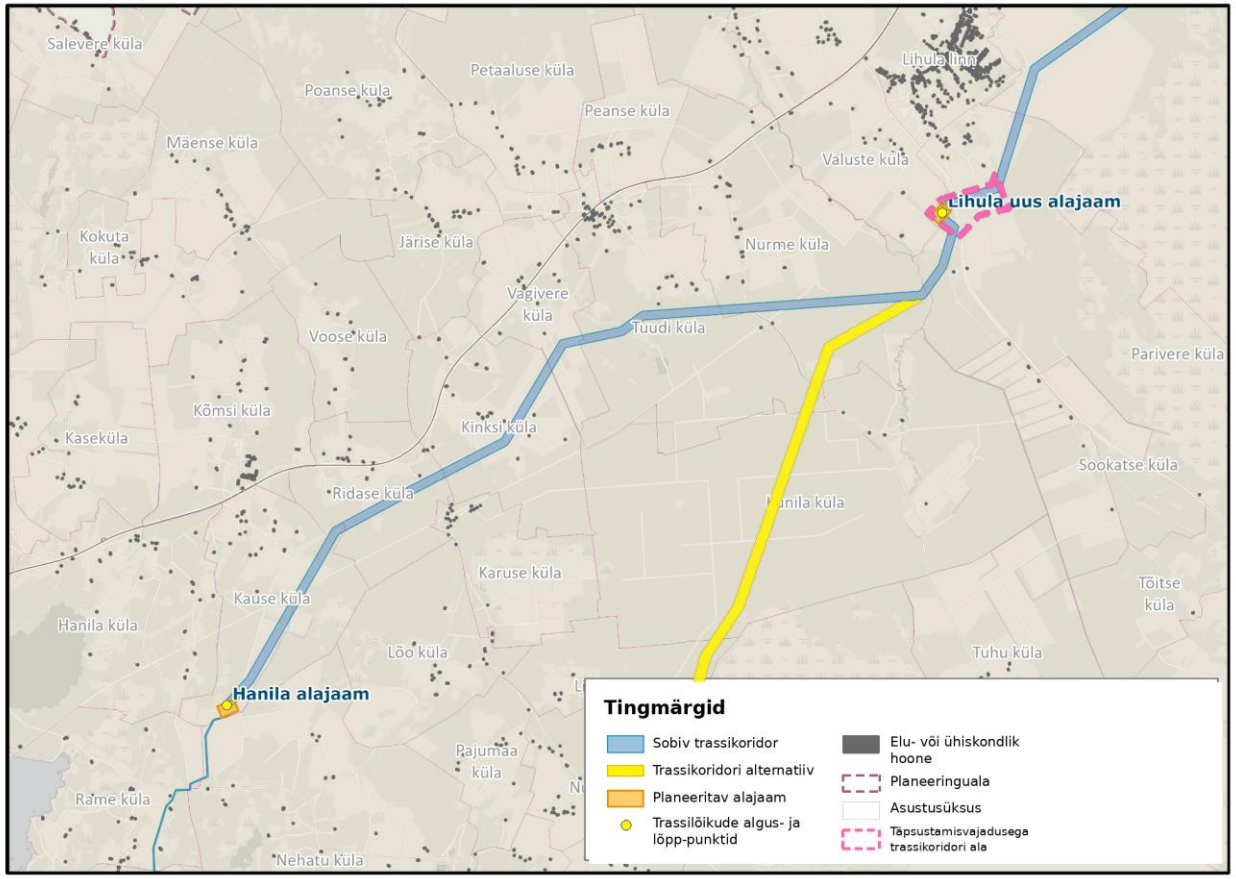
Kulgeb osalt vana 110 kV liini kõrval - võimaldab taristut koondada ja vähendada uue koridori maakasutuse killustamist.

Võimalus paindlikuks tehniliseks lahenduseks

Edasisel projekteerimisel võimalik valida ühisriputus või paralleelne paiknemine - võimaldab optimeerida lahendust vastavalt tehnilistele ja majanduslikele kaalutlustele.

Tundlike alade ja asustuse arvestamine trassi kujundamisel

Väldib Kinksi küla elamuid ja kaitstavaid liike.

elering

Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium

SKEPAST & PUHKIM

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (8)

Lihula uuest alajaamast Rumbani

Parem arvestamine Lihula alajaama ümbruse arendusvajadustega

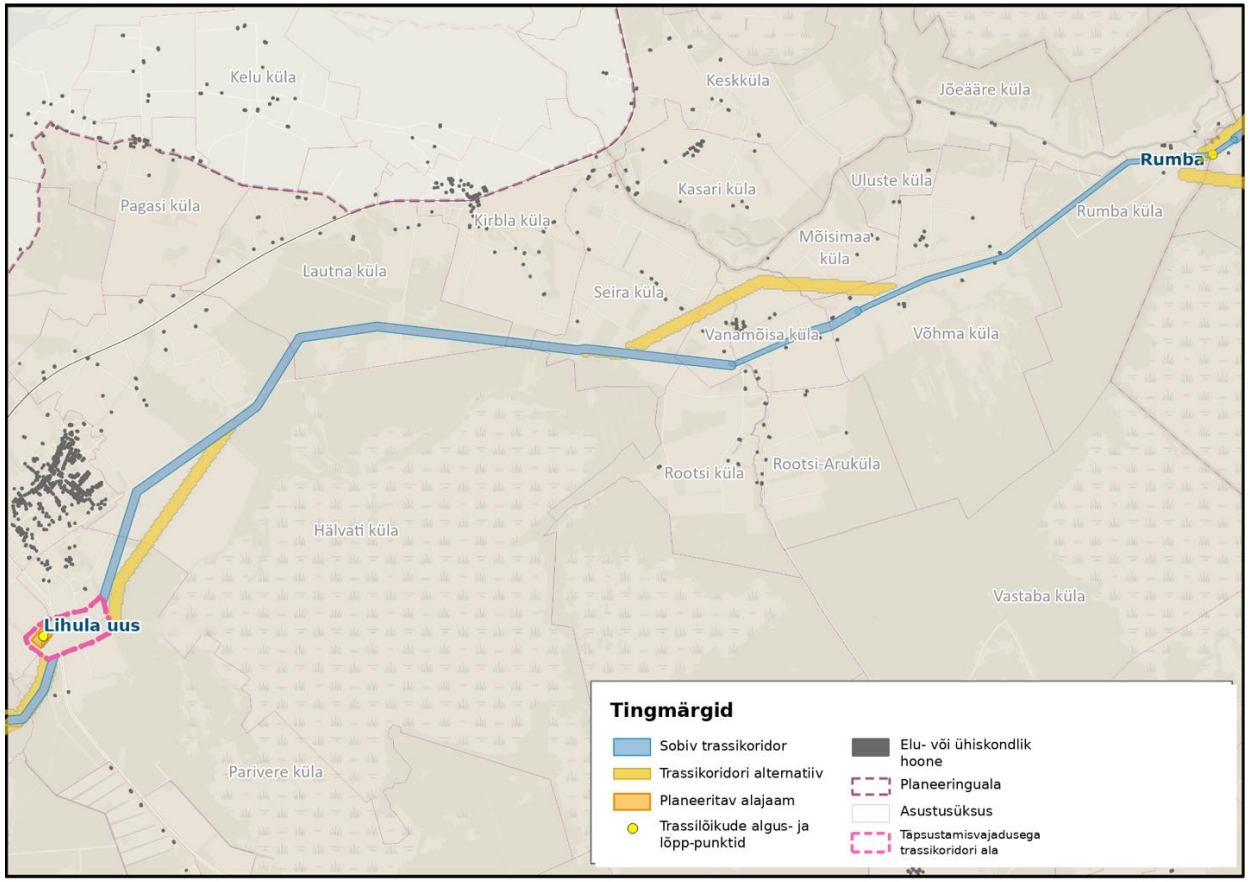
Võimaldab paremini siduda kavandatava päikeseelektrijaama ruumilahenduse alajaama läheduses.

Tehnilise taristu koondamine olemasolevate liinide kõrvale

Kulgeb mitmes lõigus paralleelselt olemasolevate 110 kV ja 330 kV liinidega, vähendades uue iseseisva koridori mõju ruumile.

Keskkonnapiirangutega arvestav ja realistlik lahendus

Arvestab Tuhu–Kesu linnuala, kaitstavate liikide elupaikade jm piirangutega, mis piiraks alternatiivsete koridoride kujundamise võimalusi.

elering

Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium

SKEPAST & PUHKIM

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (9)

Rumbast Järvakanti

Olemasoleva koridori kasutamine vähendab uut maahõivet

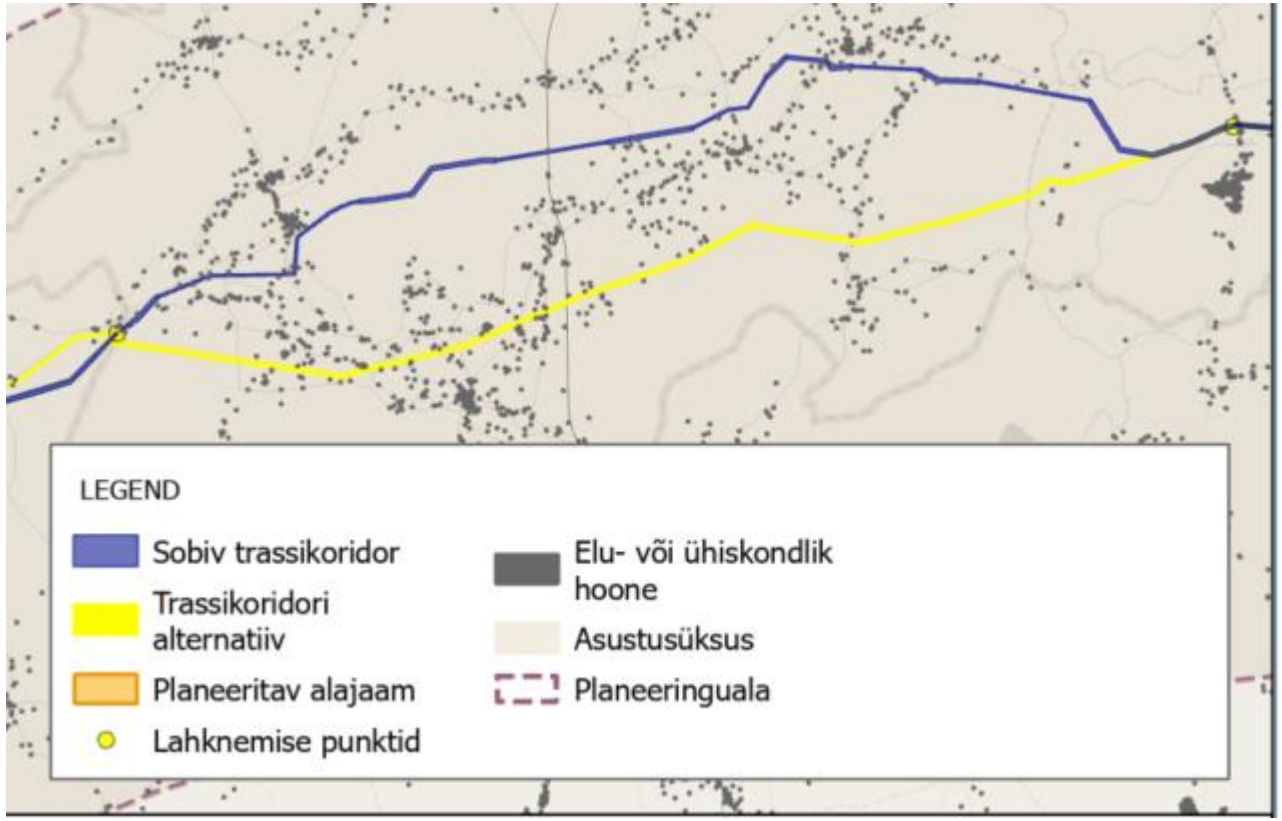
Trass kulgeb valdavalt vanas 110 kV liinikoridoris - vähendab vajadust uue eraldiseisva koridori rajamiseks ja sellega kaasnevaks maahõiveks

Väiksem mõju Natura 2000 aladele ja tundlikele väärtustele

Lahendus on mõjude võrdluses soodsam eelkõige looduskaitseliste alade ja tundlike väärtuste seisukohalt.

Tehnilise taristu koondamine ja ruumilise loogika säilitamine

330 kV liini paigutamine olemasolevasse tehnovõrgu koridori võimaldab koondada mõju juba mõjutatud ruumi ning kasutada välja kujunenud infrastruktuuri asukohta.

elering

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONI-MINISTEERIUM

SKEPAST & PUHKIM

Trassikoridori asukoha eelistuse kujunemine (10)

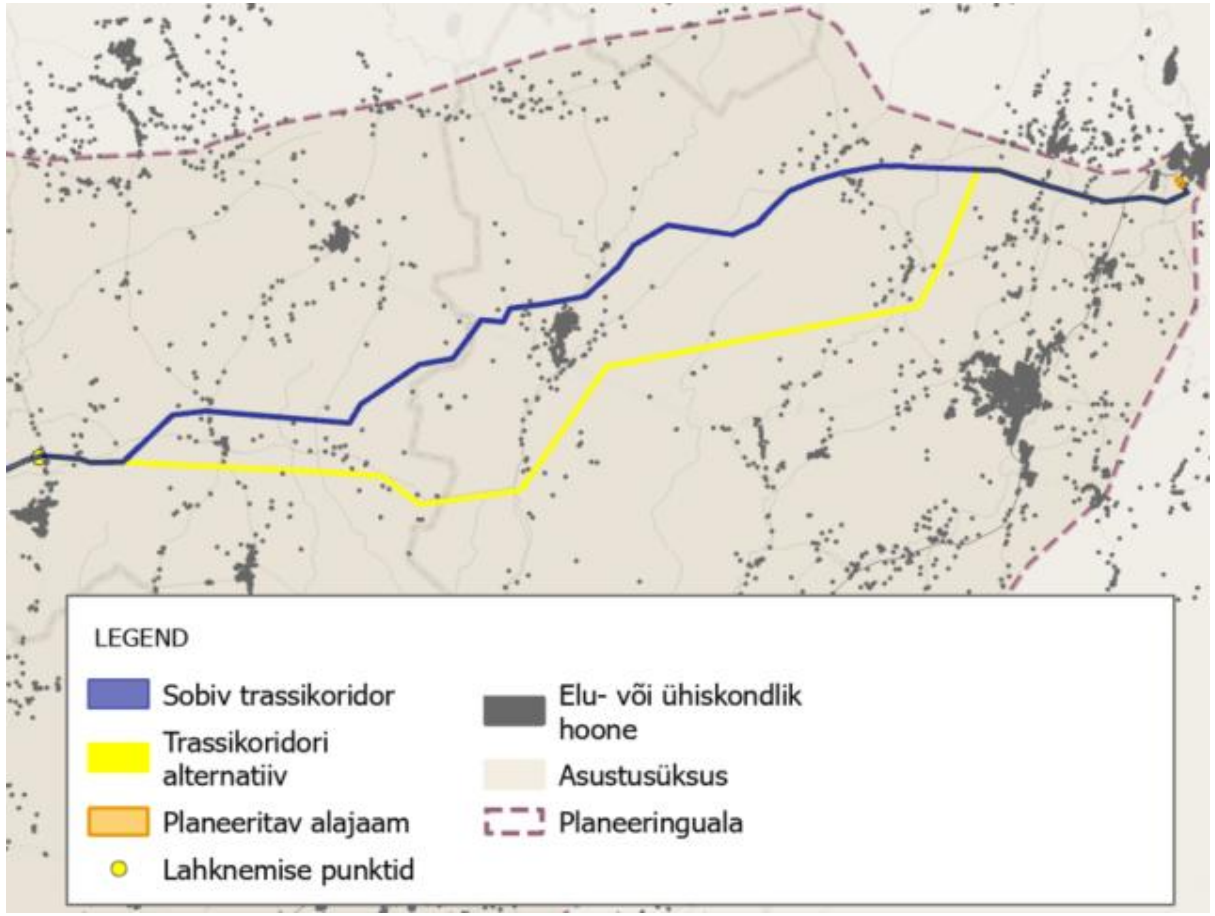
Järvakandist Paide alajaama

Väiksem mõju väärtuslikule maastikule

Majanduslikult soodsam lahendus

Alternatiiv on madalaima kogumaksumusega ning ka hoolduskulud on väiksemad võrreldes teise variandiga.

Looduskeskkonna seisukohalt eelistatum

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (1)

39 kirja

sh 31 eraisikut ja ühispöördumist

6 ettevõtet

2 asutust

Peamised teemad:

- Trassikoridor ja asukoht
- Alternatiivid ja nende võrdlus
- Maaomand, kinnistu väärtus ja hüvitised
- Elukeskkond, tervis ja müra
- Alajaamad
- Menetlus ja kaasamine
- Looduskaitse ja elupaigad
- Linnustik
- Natura 2000

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (2)

Kõige enam saime arvestada ettepanekutega, mis puudutasid konkreetse kinnistu juures trassi täpsustamist või planeeringu ja KSH dokumentide täiendamist.

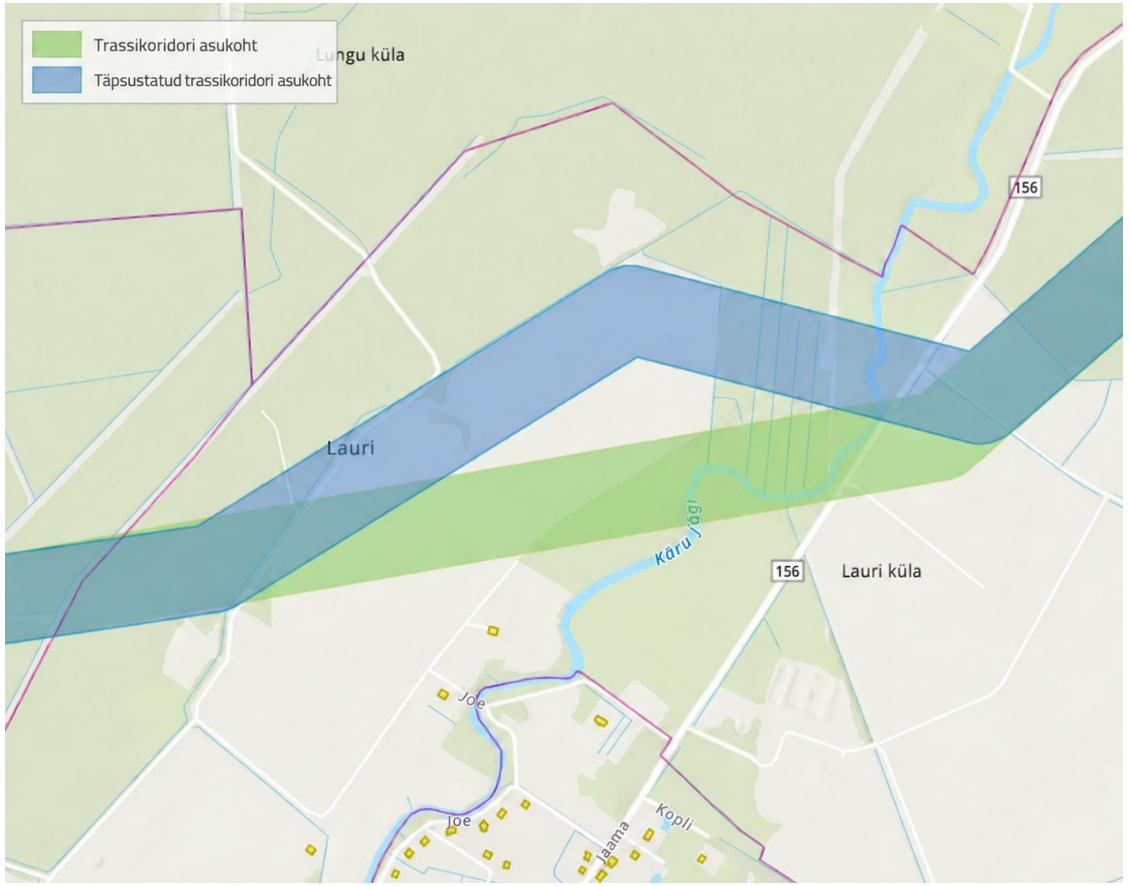
Üldjuhul ei olnud võimalik arvestada ettepanekutega, mis oleksid nõudnud valitud tehnoloogia või juba eelistatud põhialternatiivi muutmist.

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (3)

Türi vald, Lauri küla
Trassilõik Järvakandi–Paide

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori asukohta, arvestades maaomandit, kaugust eluhoonestest ning piirkonna võimalikku puhke- ja turismiarendust.

Ettepanekuga arvestamine: Trassikoridori nihutati looduskaitseliste piirangute piires võimalikult põhja poole, eelistades põllumaad. Liini nihutamise tõttu kaasneb täiendav elluviimise tingimus: ehitustööde perioodil tuleb arvestada liikide pesitsusperioodiga.

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (4)

Türi vald, Roovere küla
Trassilõik Järvakandi–Paide

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori asukohta, arvestades Rail Balticu hüvitusalaga (liikide kaitseks loodud täiendav ala).

Ettepanekuga arvestamine: Rail Balticu rajamisega seotud hüvitusala paiknemisega arvestati. Ümbritsevate elamute asukohast tulenevalt on tegemist ainsa võimaliku lahendusega, mis võimaldab trassikoridori piirkonnast läbi viia.

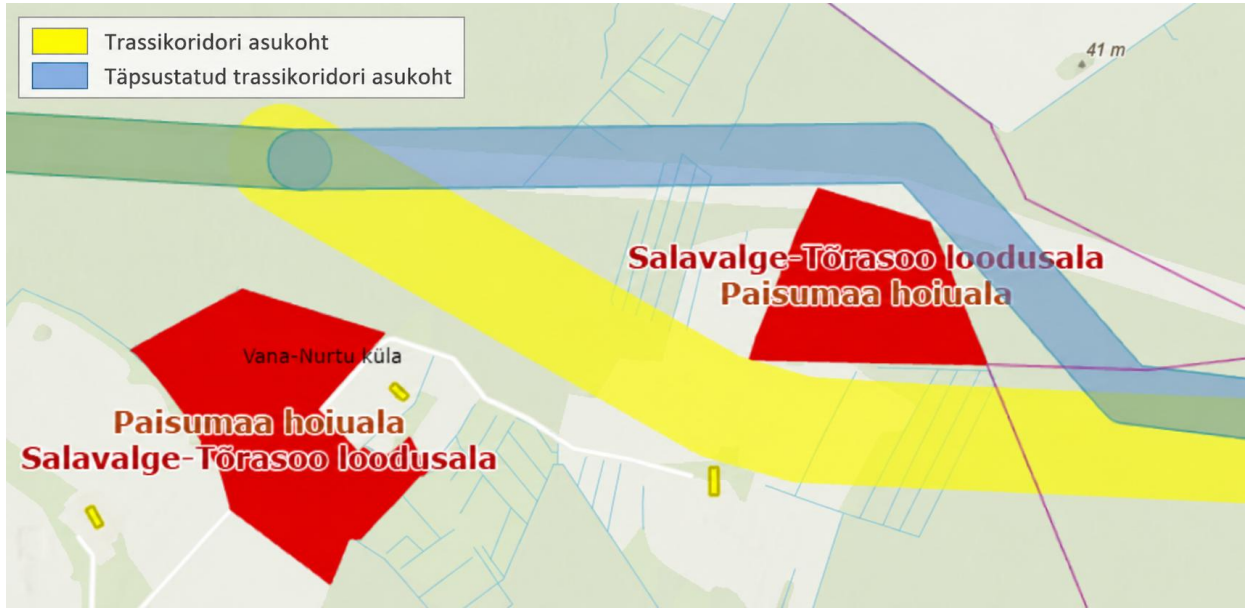

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (5)

Märjamaa vald, Nääri küla
Trassilõik Rumba-Järvakandi

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori kulgemist, arvestades maaomandit ja kaugust eluhoonestest.

Ettepanekuga arvestamine: Täpsustati trassikoridori kulgemist - kujundati nurgelisem möödaviik, mis võimaldab viia trass elamutest kaugemale ja arvestab kaitsealuste liikide elupaikadega. Lahendus muudab liini ehitamise keerukamaks.

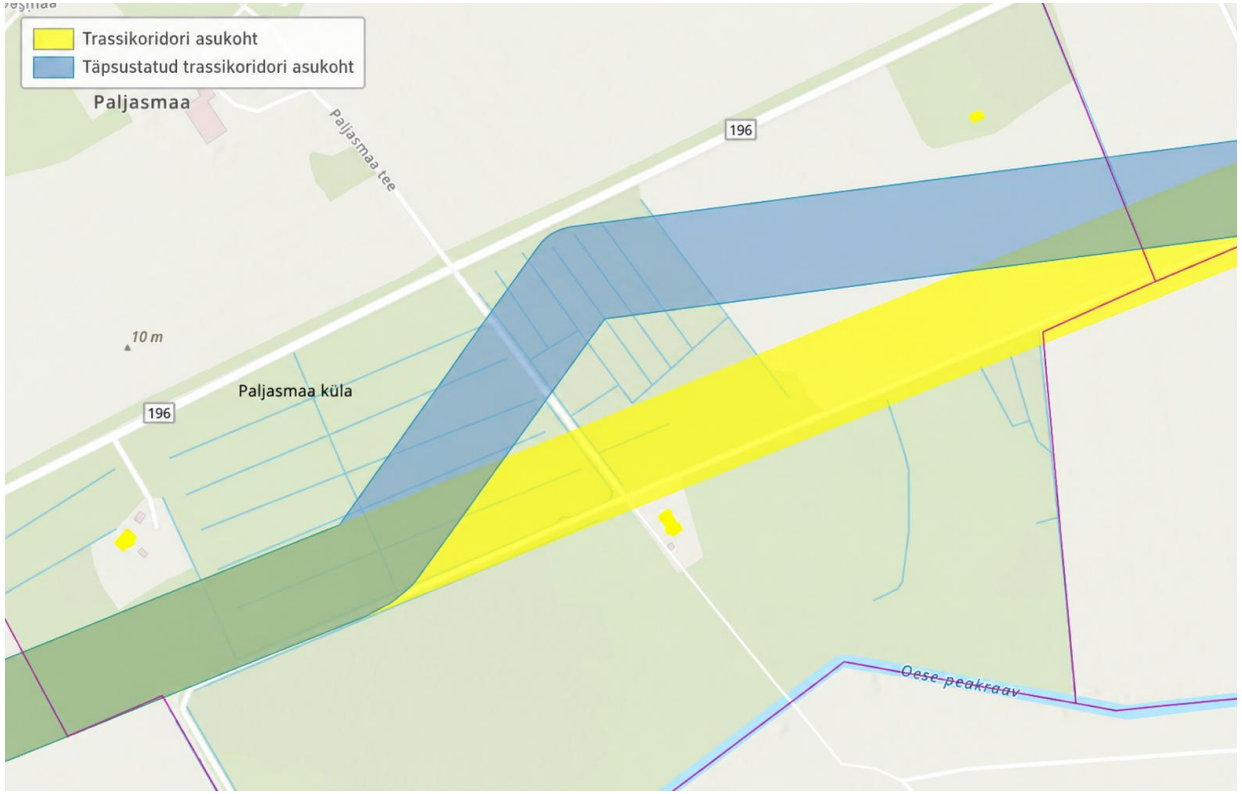

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (6)

Märjamaa vald, Paljasmaa küla
Trassilõik Rumba-Järvakandi

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori ja masti asukohta - viia liin õuealast kaugemale.

Ettepanekuga arvestamine: Trassikoridori ja masti asukohta korrigeeriti, et viia liin õuealast kaugemale. Muudatus ei too maaomanikele kaasa täiendavaid piiranguid ja kehtivad tingimused jäävad samaks.

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (7)

Lihula uus alajaam
Trassilõik Lihula – Rumba

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori asukohta Lihula uue alajaama piirkonnas, et arvestada alajaama tehnilise lahenduse ja piirkonna taristuarendustega.

Ettepanekuga arvestamine: Lihula uue alajaama juurde kavandati täpsustamise vajadusega trassikoridori ala, mis võimaldab projekteerimisel määrata elektriliini täpsem kulgemine.

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (8)

Saaremaa vald, Nõmjala küla
Trassilõik Kotlandi-Paiküla

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori asukohta - viia liin elamutest kaugemale, arvestades metsa- ja põllumajandusmaad.

Ettepanekuga arvestamine: Trassikoridori täpsustati, et viia liin elamutest kaugemale. Lahenduse leidmisel arvestati metsamaa paiknemist, eelistati põllumaad ja võeti arvesse liini pikkusest tulenevaid tehnilisi tingimusi.

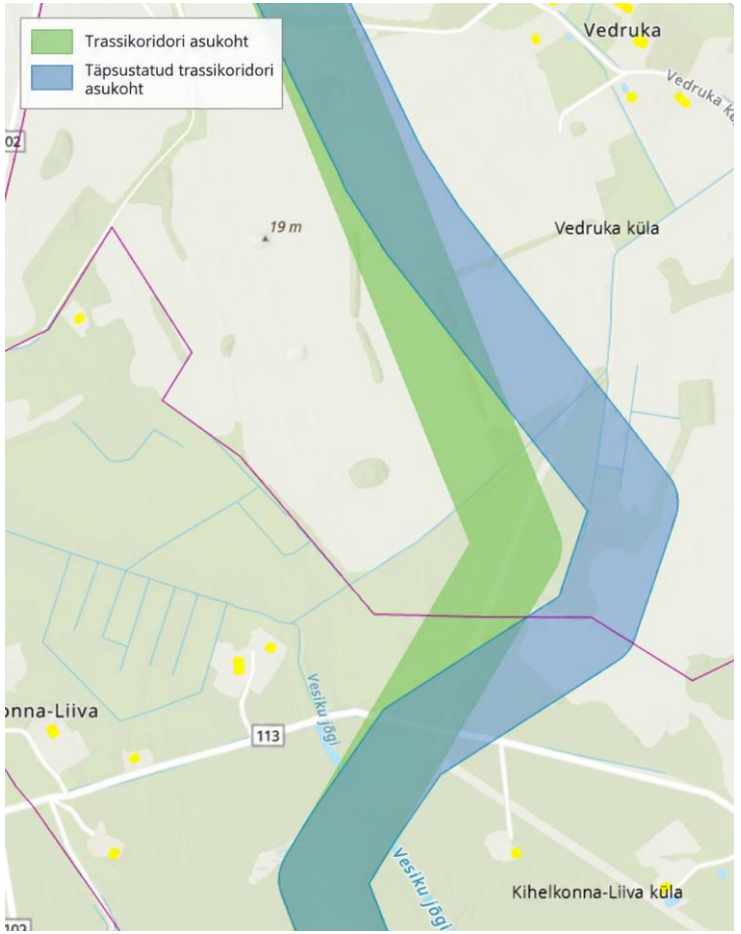

Ülevaade laekunud ettepanekutest ja vastustest (9)

Saaremaa vald Kihelkonna-Liiva küla
Trassilõik: Kotlandi-Paiküla

Ettepanek: Täpsustada trassikoridori asukohta, et võimaldada kinnistul ehitusõiguse realiseerimist ning arvestada elamute paiknemisega.

Ettepanekuga arvestamine: Trassikoridori asukohta täpsustati, et võimaldada ehitamist endises talukohas ja arvestada ümbritsevate olemasolevate elamutega.

Maakaabel vs õhuliin

Uuringu soovitus:
kõik kolm liini tuleks rajada õhuliinina – ka osalise maakaabliga segavarianti ei soovitata.

Õhuliini eelised

10-20x lühem
remondi aeg

~7x
vähem püsivaid rikkeid võrreldes sama maakaabli liinipikkusega

~21x
väiksem elukaarekulu

Eluiga 60–80 aastat
maakaablil 30–50 aastat

Kuna siiani pole avalikult teadaolevalt rajatud *ca* 100 km pikkust ülikõrgepingelist vahelduvvoolu maakaabelliini, ehk rajatava liini puhul oleks selgelt tegu "eksperimentaalliiniga", siis selle elukaarehinna prognoosimisel oleks kõige kõrgemast ühikhinnast (st *ca* 21 korda kallim kui õhuliin) lähtumine pigem väga konservatiivne ja tagasihoidlik eeldus.

Maakaabli eelised

Väiksem
visuaalne mõju

Suurem
ilmastikukindlus

Kitsam
ametlik kaitsevöönd

Mägi-Kurdla-Kotlandi (ca 100 km):

Õhuliinina ca **33 mln €**
Maakaablina ca **693 mln €**

Maade omandamisest ja kompensatsioonist (1)

Peale planeeringu kehtestamist ja enne ehitustööde alustamist sõlmitakse kasutusõiguse lepingud.

Kompensatsioonide üldpõhimõtted

Ühekordsed hüvitised viimase aasta kinnisvaratehingute hinnastatistika alusel:

- Metsamaa eest 100% turuväärtusest ja puistu eest ca 2500-3500 eur/ha (raieringi tulu)
- Põllumaa 33% turuväärtusest
- Masti paigaldamise tasu 500 eur/masti kohta
- Elamumaa ja ärimaa 100% turuväärtusest

Peale ehitust makstakse iga aastast perioodilist talumistasu:

- Perioodiline hüvitis ehk talumistasu (3,5% kitsendatava osa maksustamishinnast)

Omandatakse vaid alajaamade alla jäävad maad.

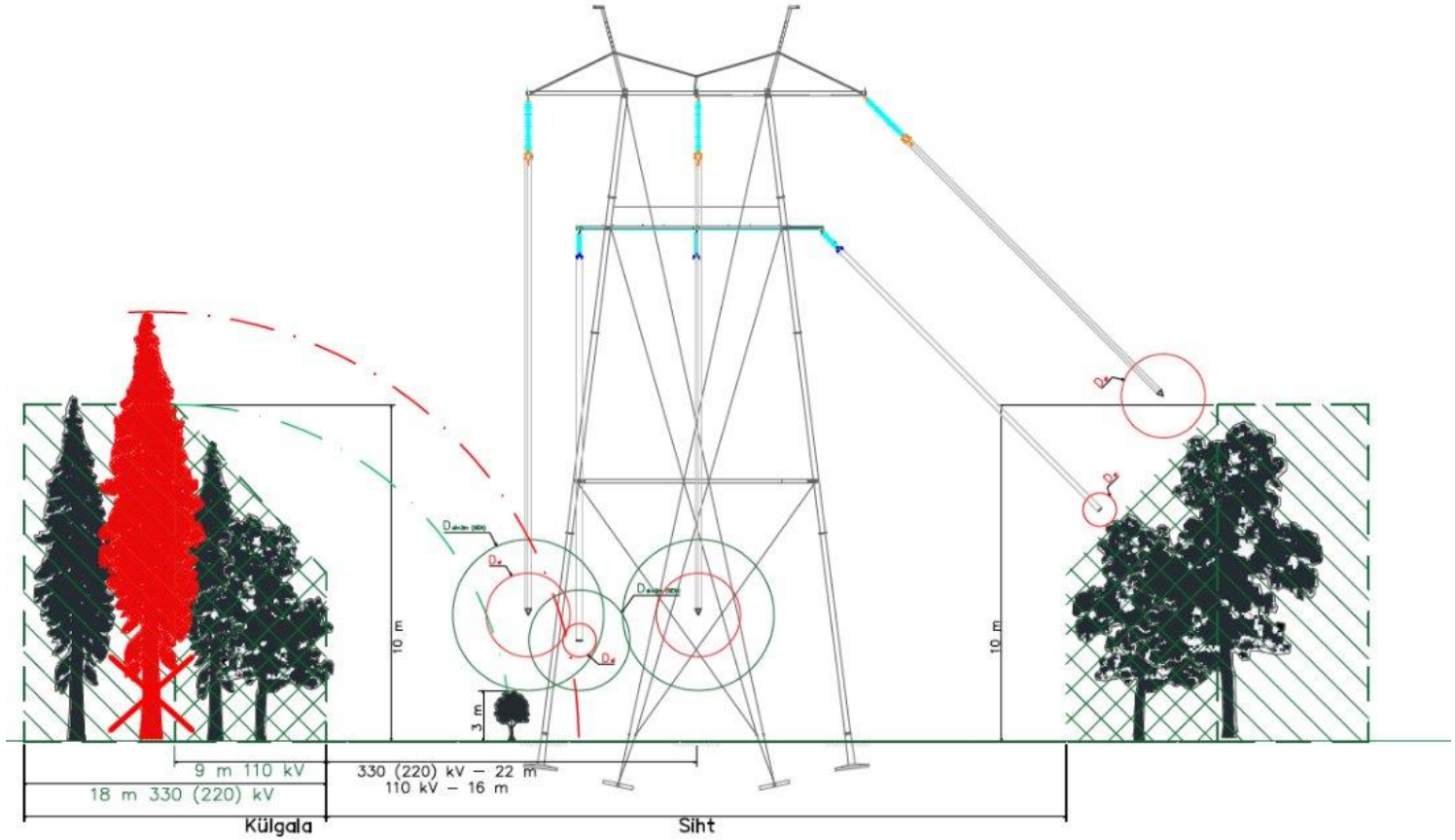
Maade omandamisest ja kompensatsioonist (2)

Maaomanikuga saab kokku leppida ka trassikoridori erisuse nii, et ei raadataks kogu kaitsevööndi ulatuses.

Selle erisuse korral sõlmitakse kinnistuomanikuga kokkulepe, mille kohaselt on tal kohustus jälgida taimestiku kõrgust.

Kui kõrgust ei järgita, jääb Eleringile õigus ohtlike puude raieks ja vajadusel kogu kaitsevööndi raadamiseks.

Vt ka: https://elering.ee/maakasutus

Mis saab edasi?

Avalikud arutelud
15.-28.09.2026

Seisukohtade läbivaatamine
Vajadusel materjalide täiendamine

Planeeringu kehtestamine
Vabariigi Valitsus

Lisainfo

https://www.riigiplaneering.ee/eesti-lati-IV

Monika Korolkov

riigi planeeringute nõunik

Maa- ja ruumipoliitika osakond

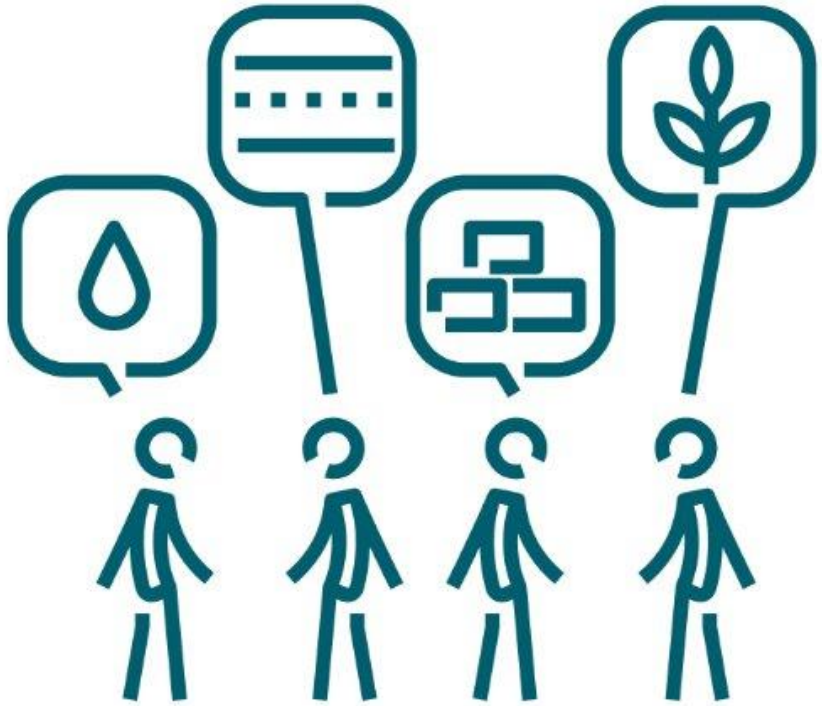
info@mkm.ee

+372 5884 7055

Küsimused ja arutelu

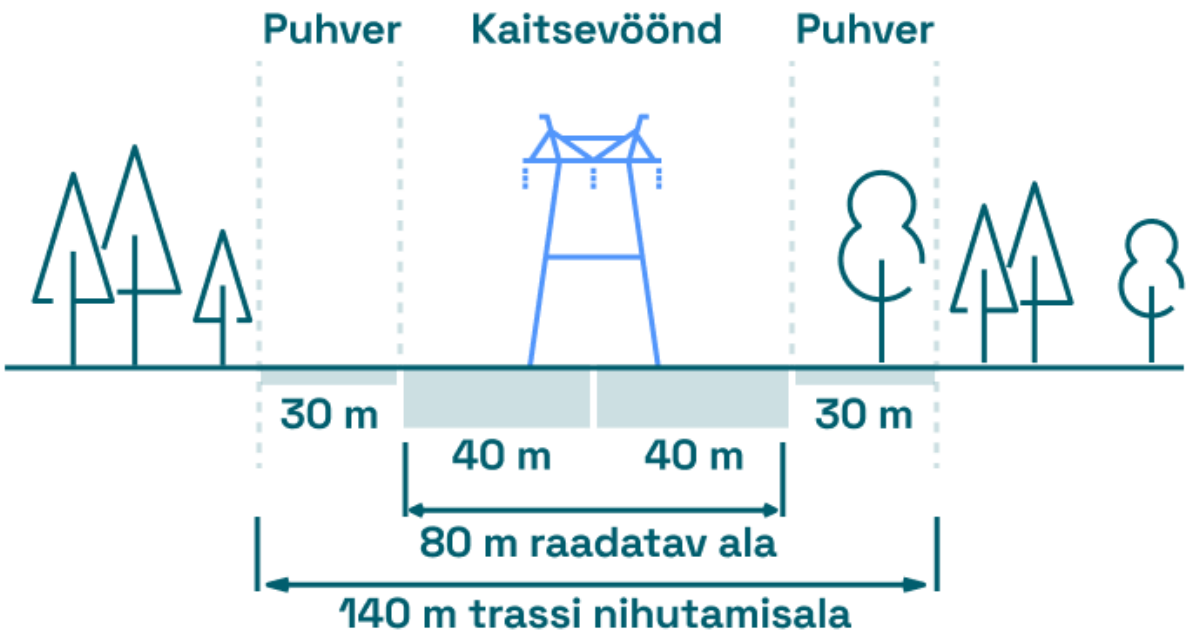
Heaks aruteluks palume

- Küsimiseks tõsta käsi ja tutvusta end
- Kuulame sõnavõtud lõpuni, räägime ükshaaval

Trassikoridori laiused

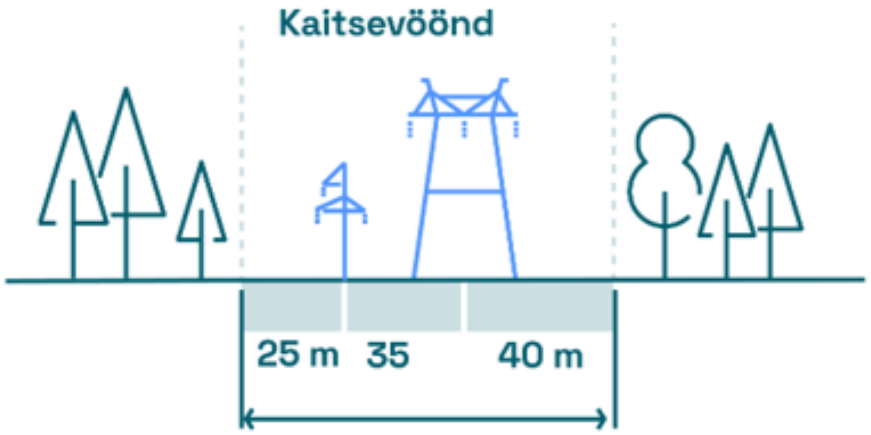
Õhuliin

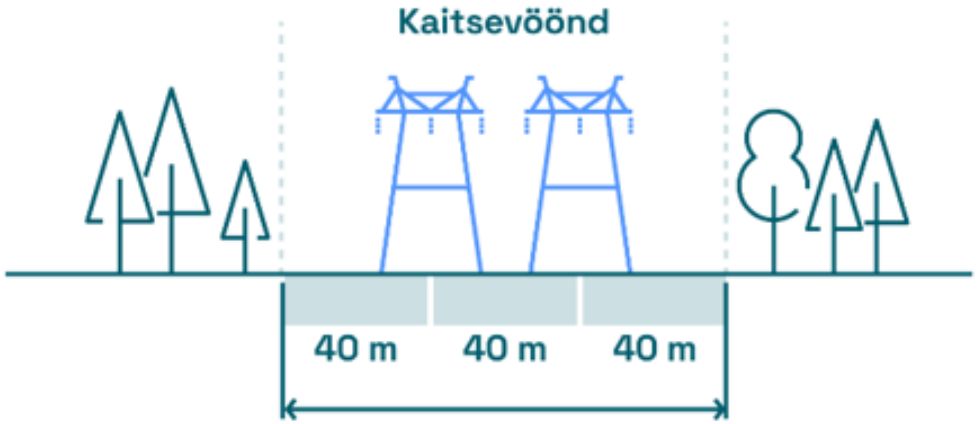
Maakaabel

Trassikoridori laiused kaitsevööndite kattumise korral

110 kv õhuliinide kaitsevööndite kattumine

330 kv õhuliinide kaitsevööndite kattumine

Elektromagnetväljade (EMV) mõju hinnang

Kõige suuremad EMV tasemed esinevad üheahelalise 330 kV õhuliini puhul. Aga ka sel juhul jääb piirtaset ületav osa kaitsevööndi sisse (kuni 18 m keskteljest).

- **Ala 1** – EMV tase ületab määruses sätestatud piirtasemeid ning selles alas **ei ole inimese alaline viibimine soovitatav.** Lühiajalist viibimist ei loeta ohtlikuks.
- **Ala 2** – 20…100% piirtasemest, kus koosmõjus teiste EMV allikatega võib kaasneda piirtasemete ületamine
- **Ala 3 –** 2…20% piirtasemest, kus õhuliini EMV on tuvastatav, kuid füüsiline või bioloogiline mõju ei avaldu
- **Ala 4** – alla 2% piirtasemest, kus ülekandeliini EMV ei ole eristatav teistest allikatest

